

"İkinci yüzü: Şuûnât-ı İlâhiyeye âyinedarlık eder. Yani, kendi hayatıyla Zât-ı Hayy-ı Kayyûmun hayatına işaret ettiği gibi, kendi hayatında inkişaf eden sem' ve basar gibi duyguların vasıtasıyla, Zât-ı Hayy-ı Kayyûmun sem' ve basar..." Açıklar mısınız?

"Üçüncü vecih âyinedarlık ise: İnsan, üstünde nakışları görünen esmâ-i İlâhiyeye âyinedarlık eder. Otuz İkinci Söz'ün Üçüncü Mevkîf'inin başında bir nebze izah edilen insanın mahiyet-i câmiasında nakışları zâhir olan yetmişden ziyade esmâ vardır. Meselâ, yaratılışından Sâni, Hâlık ismini ve hüsn-ü takviminden Rahmân ve Rahîm isimlerini ve hüsn-ü terbiyesinden Kerîm, Lâtif isimlerini, ve hâkezâ, bütün âzâ ve âlâtıyla, cihazat ve cevarihiyle, letâif ve mâneviyâtıyla, havas ve hissiyatıyla ayrı ayrı esmânın ayrı ayrı nakışlarını gösteriyor. Demek nasıl esmâda bir İsm-i Âzam var; öyle de o esmânın nukuşunda dahi bir nakş-ı âzam var ki, o da insandır."(1)

İnsan yaratılmışlar içinde Allah'ın bütün isim ve sıfatlarını tartıp ölçecek geniş mahiyete sahip tek mahluktur. İnsan sahip olmuş olduğu his ve cihazlar sayesinde Allah'ın bütün isimlerini tartıp ölçebilir. Mesela midenin açlık hissi ile **Rezzak** ismini, tat alma duyusu ile Allah'ın Kerem ve **Muhsin** ismini, cüzi iradesi ile Allah'ın külli irade sıfatını, cüzi ilmi ile Allah'ın sonsuz ilim sıfatını bilebilir. Demek insanın mahiyetindeki her bir cihaz ve duygu aynı zamanda Allah'ın isimlerine açılan birer kapı, birer pencere hükmündedir.

Ayrıca Allah'ın bütün isim ve sıfatları, insanın mahiyetinde nakışlar suretinde tecelli etmiştir. Allah'ın isimlerinin hayatın üstünde nakış suretinde tecellisi kıyasi ve farazi değil, hakiki ve kaynamak suretindedir. Yani tabiri yerinde ise; maddi ve işlemek noktasında bir tecellidir. Diğer iki tecelli tarzı daha çok kıyas ve farazi bir şekildedir. Malum kıyas ve farazilik mevhum bir şeydir. Nakış ise hakiki bir işlemek ve tecelli etmektir.

Mesela; insanın simasındaki göz; Allah'ın **Basar** sıfatının bir tecellisidir; kulak **Sem** sıfatının bir yansımasıdır; konuşma mahalli olan dil **Kelam** sıfatının bir cilvesidir; yüzdeki tasvir ve çizim **Musavvir** isminin bir tecellisidir; hayata lazım olan rızkın gönderilmesi, beden ve bedende çalışan hücrelerin beslenmesi **Rezzak** isminin nakışları ve tecellileridir.

Bu isimler gibi, Allah'ın bütün isimleri insan mahiyetinde nakış suretinde, yani maddi ve hakiki bir tecelli ile cilvelerini göstermiştir. Bu nakışların ve tecellilerin hepsi kaynakları hükmünde olan isimlere açılan pencereler hükmündedir. İnsan bu pencereler vasıtası ile Allah'ın isim ve sıfatlarına intikal ederler ve idrakine ererler.

İnsan nasıl cihaz ve azaları ile Allah'ın isimlerine ayine oluyor ise, aynı şekilde duygu ve hissiyatları ile de onun şuunatına ayine oluyor. Mesela insanın nasıl memnuniyet, sevinç, lezzet gibi ahvalleri varsa, Allah'ın da kendine münasip mukaddes ve münezzehe bir memnuniyet, sevinç ve lezzet ahvalleri vardır. Yani insan Allah'a her cihette güzel ve kapsamlı bir ayinedir, ona işaret eder, onu ispat eder.

(1) bk. [Sözler, Otuz Üçüncü Söz, Otuz Birinci Pencere](#).